

Thema

Bezuinigingen op de

Reeds enkele jaren wordt er gesproken over het bezuinigen op de uitgaven aan re-integratie. In 2008 gaf de brede beleidsdoorlichting re-integratie daarvoor ook een aantal stevige handreikingen. De conclusies logen er niet om: het effect van de grote bedragen die aan het re-integreren van uitkeringsgerechtigden werden uitgegeven, was vaak niet vast te stellen. Voor zover het wel was vast te stellen, was het netto-effect van de ingezette middelen beperkt. De conclusies van het ministerie van SZW waren op dat moment: de inzet van de middelen moet selectiever, de besteding van de middelen moet transparanter en de effectiviteit moet worden verhoogd. Op dat moment werden er geen grotere, aanvullende besparingen aangekondigd.

Niemand verbaasd

De discussies die met de brede beleidsdoorlichting op gang kwamen, kregen hun eerste concrete vertaling in de programma's van veel politieke partijen voor de verkiezingen van 2010. De plannen liepen uiteen van beperkte bezuinigingen tot het integraal schrappen van het hele re-integratiebudget. Het mag dan ook niemand verbazen dat het regeerakkoord van Rutte I voorziet in een forse bezuiniging op deze begrotingspost. Het is echter voor velen niet duidelijk hoeveel er nu exact bezuinigd wordt en waarop. Deze bijdrage probeert enige duidelijkheid hierover te verschaffen. De betekenis die daaraan gegeven kan of moet worden, laat ik aan andere auteurs in deze aflevering van *Aan de Slag* over.

Waar hebben we het over?

Wanneer het over re-integratiebudgetten gaat, ontstaat vaak al meteen onduidelijkheid. Zijn dat de middelen die worden uitgegeven aan de inkoop

van re-integratietrajecten door UWV en gemeenten of zijn dat alle middelen die onder het kopje re-integratie vermeld staan in de begroting van het ministerie van SZW met uitzondering van de middelen van de sociale werkvoorziening. Voor iedere afbakening valt iets te zeggen, maar dan moeten ook de bezuinigingen daaraan gerelateerd zijn. Anders worden appels met peren vergeleken. Wat zijn nu de belangrijkste bezuinigingsposten:

- basisdienstverlening UWV;
- inkoopbudget re-integratie UWV voor WW'ers;
- financiële middelen binnen het gemeentelijk domein (inclusief Sociale Werkvoorziening).

De bezuinigingen rond arbeidsongeschiktheidsregelingen (zoals Wajong en WIA) worden niet meegenomen. Met name de ontwikkelingen rondom Wajong zijn daarvoor op het moment van het ter perse gaan van dit nummer nog te onduidelijk.

Basisdienstverlening UWV

In 2009 besteedde UWV € 332 miljoen aan de basisdienstverlening. Dit bedrag gaat structureel omlaag naar ongeveer € 100 miljoen. Het accent zal komen te liggen op digitale dienstverlening. Vacatures worden digitaal onder de aandacht gebracht. Voor de daadwerkelijke bemiddeling werkt UWV samen met uitzendbureaus, gemeenten en andere bemiddelaars.

Inkoopbudget re-integratie WW

In 2009 werd nog zo'n € 150 miljoen besteed aan het inkopen van diensten voor WW'ers. Dit bedrag gaat structureel naar nul. Dat wil niet zeggen dat er geen dienstverlening voor deze groep meer wordt ingekocht door UWV. Het voorstel van het kabinet

re-integratie

feiten en cijfers

is om werkzoekenden voornamelijk met digitale dienstverlening te ondersteunen. 'Face to face' dienstverlening richt zich op maximaal 10% van de WW'ers die tussen de drie en twaalf maanden werkloos zijn.

Financiële middelen gemeente

De omvang van het W-deel van de WWB-middelen bedraagt in 2011 € 1,3 miljard. Dit W-deel wordt deels besteed aan het inkopen van re-integratie-instrumenten en -trajecten bij de huidige re-integratiebedrijven. Een groter deel wordt echter ingezet enerzijds voor gesubsidieerde arbeid in oude (ID-banen) en nieuwe vormen (tijdelijke loonkostensubsidies), anderzijds aan de uitvoering van re-integratie-activiteiten binnen en door gemeenten zelf en door SW-bedrijven.

SW-middelen

Het ministerie van SZW heeft specifiek voor de SW middelen beschikbaar gesteld. Hiermee wordt de bedrijfsvoering in de SW gefinancierd en uiter-

aard de salarissen van de mensen die SW-geïndiceerd binnen de SW zijn dan wel vanuit de SW werkzaam zijn. Hiermee is in 2011 een bedrag gemoeid van ruim € 2,3 miljard.

Het plaatje

Op basis van de beschikbare en deels min of meer vertrouwelijke informatie kunnen we een beeld krijgen van wat er op termijn overblijft van het budget binnen het gemeentelijk domein. De tabel laat zien dat met name de kwantitatieve gevolgen van het regeerakkoord omvangrijk zijn. In absolute termen wordt tot 2015 als gevolg van de daarin vastgelegde afspraken bijna € 800 miljoen extra bezuinigd op de gemeentelijke re-integratiemiddelen. In relatieve zin gaat het om ruim 20% minder dan in 2011. Om dit in perspectief van de totale overheidsbezuinigingen te plaatsen: deze bedragen 8%. Kijken we puur naar het beschikbare budget voor

Overzicht verwachte uitgaven re-integratie 2011, 2015 en structureel vanaf 2016 (X 1 mln.)

	2011	2015	Structureel
W-deel participatiebudget (begroting)	€ 1.336	€ 1.083	€ 1.083
SW	€ 2.339	€ 2.339	€ 2.339
Totaal gemeentelijk re-integratiebudget	€ 3.675	€ 3.422	€ 3.422
Maatregelen regeerakkoord			
Beperking nieuwe instroom SW		-€ 100	-€ 650
Gerichte en selectievere re-integratie		-€ 690	-€ 500
Totaal inclusief effect regeerakkoord	€ 3.675	€ 2.632	€ 2.272

feiten en cijfers

re-integratie voor gemeenten dan daalt dit van ruim € 3,5 miljard in 2011 naar € 2,6 miljard in 2015 en naar structureel € 2,3 miljard.

Impact Werken naar vermogen

Omdat de inhoud van de wet Werken naar vermogen op het moment waarop dit nummer naar de drukker gaat alleen 'bij gerucht' bekend is, hebben we nog geen exact beeld van de beschikbare financiële middelen. We kunnen wel nagaan welk bedrag per uitkeringsgerechtigde c.q. SW'er beschikbaar is. Daarbij moeten we weer abstraheren van de Wajong-populatie.

Doelgroep

In 2009 was de omvang van de doelgroep van de toekomstige wet Werken naar vermogen zo'n 375.000 personen. De volumeontwikkeling van deze groep is niet exact te voorspellen, maar het lijkt realistisch dat zij in de periode 2009-2015 bij ongewijzigd beleid licht zal groeien. De bijstandspopulatie zal ten opzichte van 2009 iets zijn afgenomen (conjunctuureffect) en de SW-populatie zal gelijk zijn gebleven (budgettair bepaald). Per saldo is mijn (optimistische) schatting dat de groep in 2015 zo'n 350.000 personen groot zou zijn. Dat betekent dat daar waar er in 2009 circa € 10.000 per persoon beschikbaar was voor het stimuleren van re-integratie, het begeleiden op de werkplek en/of het betalen van de betrokkenen (in SW-verband), dat in 2015 gedaald is naar maximaal € 6.600. Met andere woorden een daling van meer dan 30%.

Nog veel sterker

Rekening houdend met het feit dat een fors deel van het budget op gaat aan salarissen van SW'ers, daalt het voor 'echte' re-integratie beschikbare budget per uitkeringsgerechtigde nog veel sterker. Een exacte berekening is moeilijk te maken en hangt

sterk af van de gehanteerde aannames ten aanzien van uitstroom uit de SW. Maar men kan veilig aannemen dat voor deze andere activiteiten (inclusief job coaching) de beschikbare middelen eerder in de orde van grootte van € 1.000 tot € 2.000 per persoon per jaar liggen dan in de buurt van de momenteel beschikbare middelen. Of het mogelijk is met dergelijke budgetten ook nog zaken als job coaching en kwalificerende scholing te financieren is aan anderen om vast te stellen.

Overpeinzingen

De morele conclusies laat ik graag aan de lezer. Enkele beleidsmatige conclusies die uit deze opsomming van getallen getrokken moeten worden, zijn:

- Besparingen als zodanig zeggen niet zo veel. Ze krijgen pas perspectief wanneer ze worden afgezet tegen de beleidsdoelstelling die met het budget gerealiseerd moet worden. In de recente plannen van het kabinet wordt terecht gewezen op het belang dat werklozen 'eerst zelf aan de slag gaan'. In beperkte mate wordt echter duidelijk wat te doen als werklozen het op eigen kracht niet red- den. Uit veel onderzoek blijkt dat deze groep aanzienlijk van omvang is, zeker wanneer het streven is om ook mensen met een arbeidsbeperking weer te re-integreren in de reguliere arbeidsmarkt.
- Het aantal SW'ers dat volledig moet uitstromen naar reguliere arbeidsplaatsen moet zeer fors groeien om voor de andere groepen (inclusief de nieuwe instroom in de doelgroep) nog enig betekenisvol budget over te houden.
- De effectiviteit van re-integratie-inspanningen zal fors verhoogd moeten worden.
- Grote subgroepen binnen de totale doelgroep zullen zelf de weg naar de arbeidsmarkt moeten vinden: zelfredzaamheid zal steeds meer een leidend uitgangspunt (moeten) worden.
- Andere, eveneens grote groepen zullen vooralsnog geen beroep kunnen doen op ondersteuning bij re-integratie. Zij zullen noodgedwongen langdurig op een uitkering aangewezen zijn, tenzij hun uitkeringsrecht wordt veranderd. In dat geval treden zij toe tot de groep NUG'ers.

Roeland van Geuns

Lid van de redactieraad van *Aan de slag* en partner/manager bij Regioplan Beleidsonderzoek in Amsterdam